

Profesionālās izglītības kompetences centrs
"Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola"

K.Valdemāra iela 139, Rīga, LV-1013, tālr. 67360823, e-pasts rdmv@rdmv.lv

Mācību līdzeklis

Datu bāzes *letonika.lv* resursu izmantojums Jāņa Ziemeļnieka personības aspektu un daiļrades apgūvē

Mācību līdzeklis izstrādāts sadarbībā ar datu bāzi *letonika.lv* programmas „Digitāli mācību resursi latviešu valodas un literatūras apguvei” ietvaros

Stundu plāna autore: Anita Bogačkova

Profesionālās izglītības kompetences centra
„Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola”
latviešu valodas un literatūras skolotāja

2017

Pieteikums:

Tēma: Datu bāzes <i>letonika.lv</i> resursu izmantojums Jāņa Ziemeļnieka personības aspektu un daiļrades apgūvē.	
Uzdevumi: 1. Izmanto datu bāzi letonika.lv un veic J. Ziemeļnieka biogrāfijas izpēti uzdevumus! 2. Izmantojot datu bāzi letonika.lv, lasi J. Ziemeļnieka dzeju un aizpildi tabulu! 3. Uzraksti savu viedokli par Ziemeļnieka traģiskās pasaules uztveres cēloņiem! 4. Uzraksti radošo eseju par vienu no tematiem: 1) Zemes un debesu mīla J. Ziemeļnieka dzejā. 2) J. Ziemeļnieka pasaule krāsās. 3) „Ja būtu Dievs, es viņu lūgtu...” (J. Ziemeļnieks)	
Klase:	11. klase (2. kurss)
Mācību priekšmeti:	Latviešu literatūra
Darba lapas veids:	Vielas apguve paredzēta 3 mācību stundās. Iesniegtais materiāls ir stundu plāni, kas iekļauj manis izstrādātās un letonika.lv jau publicētās darba lapas „Jāņa Ziemeļnieka personības aspekti un dzejas specifika” uzdevumus. Mācību vielas apguve - 1., 2. stunda; zināšanu pārbaude - 3. stunda; stundas plāns - 1., 2., 3. stunda Darba lapa un stundu plāni veido komplektu!!!
Uzdevuma izpildes laiks (min.):	1.uzdevums – 15 min. 2.uzdevums – 20 min. 3.uzdevums – 5 min. 4.uzdevums – 37 min.
letonika.lv resursi:	Ziemeļnieks Jānis http://letonika.lv/literatura/Section.aspx?f=1&id=2190869; http://letonika.lv/literatura/Section.aspx?f=1&id=2201604&r=172; http://letonika.lv/literatura/Section.aspx?f=1&id=2199490&r=168; Ziemeļnieka dzeja http://letonika.lv/literatura/Reader.aspx?r=168; Literatūras virzieni http://letonika.lv/literatura/Section.aspx?f=1&id=2191069
Darba lapas autors:	Anīta Bogačkova (PIKC „Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola”)

Paredzētais stundu tematiskais plāns.

Mācību procesa plānojums: Vienas apguvē ievērots pēctecības princips.

1. stunda. Ieskats Ziemeļnieka biogrāfijā un radošajā darbībā.

Stundas mērķi:

1. Atklāt J. Ziemeļnieka radošās personības veidošanos ietekmējušos faktorus, lai radītu izglītojamajiem priekšstatu par autoru un sagatavotu viņus dziļākai Ziemeļnieka savdabības izpratnei, viņa daiļrades pamatu un ierosmju avotu apjausmai.
2. Veidot Ziemeļnieka radošās personības koptēlu, atklāt autora pretrunīgumu, lai veicinātu izglītojamos domāt par dzejnieka iekšējās pasaules būtību, par viņa dzīves uztveri un izpratni.

Izmantotās mācību metodes un paņēmieni:

1. Darbs ar avotiem, letonika.lv resursu apguve.
2. Grupu darbs.
3. Prāta vētra.

Literatūras pētniecības metodes: Biogrāfiskās interpretācijas pieeja.

Stundas gaita:

1. Izglītojamie tiek iepazīstināti ar stundas tēmu, sasniedzamajiem mērķiem un veicamajiem uzdevumiem. (2 min.)
2. Izmantojot letonika.lv resursus ([<http://letonika.lv/literatura/Section.aspx?f=1&id=2190869>]; [<http://letonika.lv/literatura/Section.aspx?f=1&id=2201604&r=172>]; [<http://letonika.lv/literatura/Section.aspx?f=1&id=2199490&r=168>]), izglītojamie individuāli strādā ar darba lapām un pilda **1. uzdevumu** (15 min.):

Izmanto datu bāzi letonika.lv un veic J. Ziemeļnieka biogrāfijas izpēti uzdevumus!

- 1) **Raksturo J. Ziemeļnieka bērnības pieredzi!**
  - 2) **Skaidro, kā dzejnieks iegūst pseidonīmu!**
  - 3) **Raksturo autora attieksmi pret sociālpolitiskajiem notikumiem!**
  - 4) **Nosauc galvenos preses izdevumus, kuros J. Ziemeļnieks publicējās!**
  - 5) **Nosauc autora dzīves laikā izdotos dzejoļu krājumus!**
  - 6) **Nosauc literatūras veidus, ko autors pārstāv!**
  - 7) **Raksturo Aspazijas lomu dzejnieka dzīvē!**
  - 8) **Mini hipotētiskos autora nāves iemeslus!**
3. Izglītojamie sadalās 4 darba grupās un, apkopojot individuālā darba rezultātus, veido autora biogrāfijas aspektu skici. Katra grupa apzina 2 pirmā uzdevuma jautājumus. (5 min.)
  4. Katra darba grupa prezentē savu kopējo viedokli. (10 min.)
  5. Skolotājs izvirza jautājumu: „**Kādu Ziemeļnieka personības šķautņu liecinieks ir minētie biogrāfiskie fakti?**” Tiek realizēta prāta vētra, un izglītojamie aktualizē dominējošās dzejnieka radošās personības iezīmes. (5 min.)

6. Stundas noslēgums. Izglītojamie veic sava darba pašvērtējumu, un skolotājs novērtē sasniegtos rezultātus. Tiek uzdots mājas darbs letonika.lv (<http://letonika.lv/literatura/Reader.aspx?r=168>) lasīt 1 Ziemeļnieka dzejoļu krājumu pēc izvēles. (3 min.)

2. stunda. Ziemeļnieka dzejoļu krājumu apskats. Romantiskā pasaules uzskata izpausmju analīze.

Stundas mērķi:

1. Apzināt Ziemeļnieka dzejas materiālu, lai paplašinātu izglītojamo priekšstatu par autora lomu 20.gs. 20-30.g. literatūrā.
2. Attīstīt izglītojamo iemaņas darbā ar interneta resursiem, lai veicinātu daudzpusīgas materiāla izpētes iemaņas.
3. Atklāt dažādos mākslinieciskās izteiksmes paņēmienus, dzejas tēlu raksturošanas līdzekļus un romantisma pazīmes, lai nostiprinātu izpratni par dzeju kā mākslas veidu.

Izmantotās mācību metodes un paņēmieni:

1. Darbs ar avotiem, letonika.lv resursu apguve.
2. Darbs pāros.
3. Diskusija.

Literatūras pētniecības metodes:

1. Biogrāfiskās interpretācijas pieeja.
2. Psihoanalītiskā pieeja.

Stundas gaita:

1. Izglītojamie tiek iepazīstināti ar stundas tēmu, sasniedzamajiem mērķiem un veicamajiem uzdevumiem. (2 min.)
2. Izmantojot letonika.lv resursus (<http://letonika.lv/literatura/Section.aspx?f=1&id=2191069>), izglītojamie atkārto iepriekšējās mācību nodarbībās apgūto teoriju par romantisma izpausmēm literatūrā. (3 min.)
3. Atbilstoši izvēlētajam un mājās apzinātajam Ziemeļnieka dzejoļu krājumam, izglītojamie, strādājot pāros, lieto letonika.lv datu bāzē iekļauto Ziemeļnieka daiļrades materiālu (dz. k. „Aizejošais”, „Naktis”, „Skūpsts”, „Nezināmai” <http://letonika.lv/literatura/Reader.aspx?r=168>), strādā ar darba lapām un, veicot dzejas teksta analīzi un minot konkrētus piemērus, pilda **2. uzdevumu** (20 min.):

Izmantojot datu bāzi letonika.lv, lasi J. Ziemeļnieka dzeju un aizpildi tabulu!

- 1) Uz kuru literatūras virzienu attiecināma Ziemeļnieka dzeja?
- 2) Nosauc 5 virziena pazīmes! Raksturo to izpausmes dzejā!
- 3) Raksturo autora dzejas tēmu loku! Nosauc trīs dominējošās tēmas!

- 4) Nosauc piecus dominējošos sieviešu tēlus! Raksturo to māksliniecisko veidojumu!
Mini dzejas piemērus!
  - 5) Raksturo autora mīlestības sāpju motīvu! Mini dzejas piemērus!
  - 6) Raksturo dvēseles sāpju motīvu! Mini dzejas piemērus!
  - 7) Raksturo vientulības motīvu! Mini dzejas piemērus!
  - 8) Raksturo krāsu simboliku!
4. Turpinot darbu pāros, izglītojamie pēta dažādus dzejnieka daiļradē sublimētos nomāktības un depresijas iemeslus un pilda **3. uzdevumu** darba lapās (5 min.):

Uzraksti savu viedokli par Ziemeļnieka traģiskās pasaules uztveres cēloņiem!

- 1) Iespējamais neatzīta ģēnija komplekss.
  - 2) Labu draugu trūkums sabiedrībā.
  - 3) Personīgā pieredze (slimīgums bērnībā, tēva nāve, nespēja nodibināt ģimeni, narkotiskā atkarība u.c.).
  - 4) Dvēseles duālisms u.c. iemesli.
5. Balstoties darba lapu 2. un 3. uzdevuma izpildē gūtajos priekšstatos un atziņās, izglītojamie piedalās diskusijā par tematiem (5 min.):
- Ciešanas radījušas/iznīcinājušas dzejnieku Ziemeļnieku.**
Dzejnieka dvēseles tonis ir/nav romantisks.
Mūsdienu pasaulē ir /nav aktuāla mīlas lirika.
6. Stundas noslēgums. Rezumējot apzināto biogrāfisko un psiholoģisko materiālu, Ziemeļnieks tiek atklāts kā introverts personības tips ar saasinātu nāves izpratni un domām par pašnāvību un romantiskā ideālisma caurstrāvots dzejnieks. Izglītojamie veic pašvērtējumu un savstarpējo vērtējumu, tāpat novērtē savu izaugsmi un gatavību pārbaudes darbam. Skolotājs novērtē izglītojamo iesaisti mācību procesā un sasniegto rezultātu. (5 min.) Formatīvā vērtēšana

3. stunda. Patstāvīgais darbs. Radošā esēja.

Stundas mērķi:

1. Novērtēt J. Ziemeļnieka dvēseles smalkumu un viņa dzejas popularitātes fenomenu.
2. Attīstīt kauzālo domāšanu, lai veidotu gūto priekšstatu, zināšanu un pārdzīvojumu kopainu.
3. Sekmēt izglītojamo radošumu, kā arī pilnveidot analītiskās un argumentācijas prasmes.

Izmantotās mācību metodes un paņēmieni: Patstāvīgais darbs.

Literatūras pētniecības metodes:

1. Biogrāfiskās interpretācijas pieeja.
2. Psihoanalītiskā pieeja.

Vērtēšanas kritēriji:

1. Darba atbilstība tematam.
2. Saturiskais dziļums un oriģinalitāte.

3. Argumentācija un citātu izmantojums.
4. Kompozicionālais veidojums.
5. Pareizrakstība. Interpunkcijas, ortogrāfijas un stila ievērošana.
Par katru kritēriju izglītojamie var saņemt 1-5 punktus. Maksimālais punktu skaits – 25 punkti. Darbs netiek vērtēts, ja tā apjoms ir mazāks par 60 vārdiem. Summatīvā vērtēšana.

Stundas gaita:

1. Izglītojamie tiek iepazīstināti ar stundas tēmu, veicamajiem uzdevumiem un patstāvīgā darba vērtēšanas kritērijiem. (2 min.)
2. Analizējot un sintezējot darba lapu 1., 2. un 3. uzdevuma tēzes un izmantojot izrakstītos dzejas piemērus, izglītojamie pilda **4. uzdevumu** - raksta radošu eseju (apjoms 250-300 vārdu) par vienu no tematiem (37 min.):
  - 1) **Zemes un debesu mīla Ziemeļnieka dzīvē un dzejā.**
  - 2) **Ziemeļnieka pasaule krāsās.**
  - 3) **„Ja būtu Dievs, es viņu lūgtu...” (J. Ziemeļnieks).**
3. Stundas noslēgums. Izglītojamie nodod radošos darbus, kas tiks vērtēti atbilstoši vērtēšanas kritērijiem (1 min.).